

זמן ימי פורים בבית שמש

בדבר הנידון על זמן ימי פורים בעיר בית שמש בשנת תשפ"ב שהחלו לגור ברמת בית שמש ד, יש החוששים להצריך לקרוא גם ביום ט"ו בלי ברכה מפני שסמוכה מאוד לעתיקות הנקראות ירמות.

והנידונים הצריכים הכרעה הם: א, האם יש לחוש למה שטוענים שהעתיקות הצמודות לרמת בית שמש ד' הם עתיקות השייכות לעיר 'ירמות' המוזכרת בנביא יהושע. ב, האם עיר מוקפת חומה שחרבה וחזרה ונבנתה צריכה לקרות בט"ו או ב"ד. ג, האם העיר 'ירמות' אכן היתה מוקפת חומה.

א. הנידון העיקרי הוא המקור לזיהוי המקום כעיר ירמות. על פי מה שנמסר מרשות העתיקות, במקום לא נמצאו מטבעות או כל תאריך כתוב אחר בכל צורה שהיא, וגם לא נמצאו הוכחות מוחלטות לתאריך בכלל, ולמעשה כמעט לא נמצאו שם חפצים מלבד החומות והביצורים, ולכן ההשערות מבוססות בעיקר על השערות של החוקרים מה שנראה להם מתאים וקצת גם על דמיון קל לפי סגנון הבניה וקצת גם לפי סוגי שרידי הכלים שנמצאו שם, והשערות אלו ניתנים להפרכה בקלות רבה, ואינם יוצרים 'ספק'.

וכבר כתב החזו"א [שביעית סי' ג' סקי"ט] שאין לסמוך על שמות שנשתמרו וגם הרבה פעמים חרב המקום ונבנה אחר כך במקום סמוך.

גם מח"ס אדמת קודש ומח"ס תבואת הארץ שקיבלו קצת את השמות של הכפריים הערביים כצירוף לקבוע את שם המקום [ומשום כך חישבו גם את גבול הארץ הדרומי על פי שמות אלו], לא התחשבו כל כך בשרידים האלו לגבי עיר ירמות אלא חישבו לפי שם הכפר ירמוק שהוא היה נמצא במקום אחר.

ב. עיר מוקפת חומה שחרבה, כתב הבאה"ל [סי' תרפ"ח ד"ה און] בשם הדבר משה שאין לו שם מוקף ויקראו ב"ד, והחזו"א [סי' קנ"ד סק"ג] הסתפק בזה. ומשמע קצת מלשונו שאם חזרו ובנו את העיר א"כ יקראו בט"ו, ולכן דיבר רק על העיר הסמוכה לעיר שהחרבה ולא על העיר עצמה שחרבה ונבנתה.

אמנם, נראה פשוט שאם העיר חרבה ואחר כך נבנתה עיר חדשה שבמקרה נפגשת ועוברת עם העיר העתיקה, אין זה העיר עצמה שנבנתה שוב ופנים חדשות באו לכאן, ובזה פשוט שאין משמעות לעיר הקדומה.

ועכ"פ העיר החרבה עצמה לא נבנתה אלא רק 'סמוך' לה נבנתה השכונה החדשה, ולכן לדעת הבאה"ל בודאי יש לקרוא רק ב"ד ורק לחזו"א הוא ספק. וגם אם העיר שנבנית קרובה בתוך ע' אמה וגם אם היא מקיפה את המקום מכל עבריו אין זה שייך לדין עיבור העיר, כי הנידון הוא על העיר עצמה אם היא נבנתה ולא שייך על זה דין עיבור העיר או קשת אלא רק על עירוב של עיר קיימת ולא לענין נידון אם העיר נבנתה שהוא דבר התלוי במציאות העיר.

ואם נצרך את הצד הקלוש של זיהוי המקום, בודאי אין לחוש לספיקו של החזו"א על מקום כזה שצדדי החיוב שלו קלושים מאוד.

ג. העיר ירמות כנראה היתה מוקפת חומה בזמן יהושע בן נון, ומוכח כן שהרי ביהושע יט היא כתובה כ'ערים' וחצריהם, ובדרך כלל ה'ערים' היו מוקפות כמש"כ רש"י שם פי"ג פכ"ח, ועוד מוכח כן בירושלמי ריש מגילה שכל הערים המוזכרות בספר יהושע היו מוקפות חומה. נמצא שאין לחוש לעתיקות אלו, ויש לקרוא את המגילה בכל העיר בית שמש רק בי"ד.